

Г. М. КОПТЕВА

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Торговельні підприємства функціонують у складному внутрішньому і зовнішньому середовищі, де все більшої актуальності набуває дослідження питань забезпечення їх економічної безпеки. Здатність підприємства реагувати на потенційні різнохарактерні загрози і небезпеки, підтримувати стабільний рівень своєї діяльності дає змогу забезпечувати власну економічну безпеку та зростання успішної діяльності у майбутньому. Гарантування безпеки підприємства є одним із основних завдань, що стоїть перед керівництвом торговельних підприємств та його персоналом. Мета дослідження полягає у визначенні основних елементів і завдань кадрового забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства та розробленні заходів щодо реалізації цих завдань. Зважаючи на предметну сферу дослідження, кадровезабезпечення як система включає кадрове планування, найм і розвиток персоналу, що відповідає за безпеку. Проведене дослідження довело, що персонал є суб'єктом загроз із вираженою деструктивною спрямованістю щодо економічної (переважно інформаційної та майнової) безпеки торговельного підприємства. Таку ж спрямованість мають і роботодавці у трудових відносинах з найманими працівниками (персоналом) підприємства (переважно за фінансовою та соціальною безпекою). Тому, у статті досліджено внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці підприємства, що порушені людським чинником. На основі проведеного аналізу встановлено, що внутрішні крадіжки, магазинні крадіжки, шахрайство та організована роздрібна злочинність мають руйнівний вплив на величину прибутку торговельного підприємства, а отже й на його економічну безпеку. Автором запропоновані заходи щодо забезпечення економічної безпеки на торговельному підприємстві та систематизовані залежно від розміру підприємства та типами структур (локальна, інтегрована, комбінована). Запропоновані заходи узгоджуються із сформульованими автором завданнями кадрового забезпечення та сприятимуть мінімізації впливу крадіжок та шахрайства на прибутковість підприємства. Таким чином, від кадрового забезпечення економічної безпеки значною мірою залежать ефективність діяльності суб'єкта господарської діяльності з протидії небезпекам і загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища.

Ключові слова: кадровезабезпечення; кадрове забезпечення; персонал; управління персоналом; служба безпеки.

А. Н. КОПТЕВА

КАДРОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ТОРГОВОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Предприятия торговли функционируют в сложной внутренней и внешней среде, где изучение вопросов обеспечения их экономической безопасности становится все более актуальным. Способность предприятия реагировать на потенциальные различные угрозы и опасности, поддерживать стабильный уровень своей деятельности позволяет обеспечить собственную экономическую безопасность и рост успешной деятельности в будущем. Обеспечение безопасности предприятия является одной из основных задач, стоящих перед руководством торговых предприятий и их персоналом. Целью исследования является определение основных элементов и задач кадрового обеспечения экономической безопасности торгового предприятия и разработка мероприятий по реализации этих задач. Управление человеческими ресурсами как система включает в себя кадровое планирование, подбор и развитие персонала, отвечающего за безопасность. Проведенное исследование показало, что персонал является субъектом угроз с выраженной деструктивной направленностью для экономической (преимущественно информационной и имущественной) безопасности торгового предприятия. Такую же направленность имеют и работодатели в трудовых отношениях с наемными работниками (персоналом) предприятия (в основном по вопросам финансовой и социальной безопасности). Поэтому в статье рассматриваются внутренние и внешние угрозы экономической безопасности предприятия, которые генерируются человеческим фактором. На основе проведенного анализа было установлено, что внутренние хищения, магазинные кражи, мошенничество и организованная розничная преступность оказывают разрушительное влияние на прибыль торгового предприятия, а следовательно, и на его экономическую безопасность. Автором предложены мероприятия по обеспечению экономической безопасности на торговом предприятии и систематизированы в зависимости от раз мера предприятия и типов структур. Предлагаемые меры согласуются со сформулированными автором задачами кадрового обеспечения и позволят минимизировать влияние хищений и мошенничества на рентабельность предприятия. Таким образом, эффективность деятельности хозяйствующего субъекта по противодействию опасностям и угрозам внутренней и внешней среды во многом зависит от кадрового обеспечения экономической безопасности.

Ключевые слова: кадровая безопасность; кадровое обеспечение; персонал; управление персоналом; служба безопасности

Н. М. КОПТИЕВА

PERSONNEL SUPPORT OF ECONOMIC SECURITY OF THE TRADE ENTERPRISE

Trade enterprises operate in a complex internal and external environment, where the study of issues of ensuring their economic security is becoming more and more relevant. The ability of an enterprise to respond to potential various threats and dangers, to maintain a stable level of its activities, allows it to ensure its own economic security and growth of successful activities in the future. Ensuring the safety of the enterprise is one of the main tasks facing the management of trade enterprises and their personnel. The purpose of the study is to determine the main elements and tasks of personnel support of economic security of a trade enterprise and develop measures to implement these tasks. Despite the subject area of research, human resource management as a system includes personnel planning, selection and development of personnel responsible for security. The conducted research has shown that the personnel is the subject of threats with a pronounced destructive orientation for the economic (mainly information and property) security of a trade enterprise. Employers have the same orientation in labor relations with employees (staff) of the enterprise (mainly on financial and social security issues). Therefore, the article considers internal and external threats to the economic security of the enterprise, which are violated by the human factor. Based on the analysis, it was found that internal theft, shoplifting, fraud and organized retail crime have a devastating impact on the profit of a merchant, and therefore on its economic security. The author proposes measures to ensure economic security in a trade enterprise and systematized depending on the size of the enterprise and types of structures (local, integrated, Combined). The proposed measures are consistent with the tasks of personnel support formulated by the author and will minimize the impact of theft and fraud on the profitability of the enterprise. Thus, the effectiveness of an economic entity's activities to counteract the dangers and threats of the internal and external environment largely depends on the personnel provision of economic security.

Keywords: HR security; HR support; personnel; personnel management; security service.

Вступ. Торговельні підприємства функціонують де все більшої актуальності набуває дослідження у складному внутрішньому і зовнішньому середовищі, процесу забезпечення їх економічної безпеки.

Здатність підприємства реагувати на потенційні різнохарактерні загрози і небезпеки, підтримувати стабільний рівень своєї діяльності дає змогу забезпечувати власну економічну безпеку та зростання успішної діяльності у майбутньому.

За проведеними дослідженнями КРМГ в Україні 2019 CEO Outlook найбільшими загрозами для зростання бізнесу в Україні залишається брак кваліфікованих кадрів [1]. За результатами проведеного опитування, спільною для керівників у світі (67 % респондентів) та Україні (91 % респондентів) є думка, що здатність швидко адаптуватися є новою валютою бізнесу, тому якщо вони будуть занадто повільними, то програють.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і спеціалісти спроможні уникнути можливих загроз і небезпек та ліквідувати деструктивні наслідки впливу зовнішнього і внутрішнього середовища. Гарантування безпеки підприємства є одним із основних завдань, що стоїть перед керівництвом торговельних підприємств та його персоналом.

За даними журналу Smallbusinesstrends[2], у 2019 році роздрібна злочинність залишається однією з найсерйозніших проблем, що стоять перед супермаркетами, роздрібними мережами та продуктовими магазинами. Втрати коштують індустрії роздрібною торгівлі США понад \$45 млрд щороку, причому 34% становлять крадіжки від співробітників. Лише трохи більше половини опитаних ритейлерів (54,7 %) вважають, що вище керівництво розуміє "складність і серйозність" проблеми роздрібною злочинності [3].

Згідно зі звітом Національної федерації роздрібною торгівлі, американські ритейлери втрачають 1,33% продажів в середньому на скорочення запасів, тобто втрату запасів, пов'язаних з крадіжкою, крадіжкою з магазинів, помилками або шахрайством. Безперечно, такі втрати чинять руйнівний вплив на величину прибутку торговельного підприємства [2].

За проведеним дослідженням автора F. Richter[4] найбільшим джерелом втрати запасів (в середньому 35,7 %), згідно з опитуванням 63 роздрібних торговців в США у 2018 року, була крадіжка в магазинах зовнішніми учасниками (включаючи організовану роздрібну злочинність). Проте внутрішні розкрадання працівників та інших осіб були близькими до цього показника, тому більшість роздрібних торговців вживають заходів для забезпечення чесності потенційних працівників, таких як перевірка судимості, перевірка трудової книжки, особисті рекомендації та перевірка на наркотики.

За даними компанії Axis, за 2017 рік українці викрали з магазинів роздрібною торгівлі товарів на суму більш ніж 1 мільярд гривень [5]. Зазвичай, крадуть не тільки покупці, але і сам персонал, головними причинами втрат в ритейлі стали: внутрішні крадіжки – 33,3 %, зовнішні крадіжки – 32,9 %, адміністративні помилки – 26,1 %, шахрайство постачальників склало 7,6 %. За статистикою магазини втрачають приблизно 1-1,5 % прибутку саме через крадіжки.

Постановка проблеми. Для запобігання загрози втрати економічної безпеки підприємства необхідно постійно враховувати весь спектр численних факторів, від яких залежить функціонування та розвиток підприємства та вживати заходів безпеки. Отже, питання кадрового забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства набуває особливої актуальності в умовах, що склалися та потребує відповідного дослідження та розробки заходів щодо попередження загроз і небезпек.

Аналізостанніхдосліджень і публікацій. Питанням кадрового забезпечення економічної безпеки на підприємствах різних форм власності присвячено низку праць зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких слід назвати В.Г. Алькему, Н.М. Літвіна, О.С. Кириченко [6], І.П. Мігус, С.М. Лаптева [7], Т. Вареник [8], В.Л. Ортинського, І.С. Керницького, З.Б. Живко Н.В. [9], Н.В. Кузнєцову [10], Н.К. Швець [11], F. Richter [4], D. Walker [13] та інших. Разом з тим, питання організації роботи служби економічної безпеки в підприємствах роздрібною торгівлі, на наш погляд, досліджено недостатньо.

Мета статті полягає у визначенні основних елементів і завдань кадрового забезпечення економічної безпеки торговельного підприємства та розробленні заходів щодо реалізації цих завдань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під кадровим забезпеченням у широкому розумінні мають на увазі комплекс дій, спрямованих на пошук, оцінку і встановлення заздалегідь передбачених стосунків з робочою силою як на самому підприємстві для подальшого просування по кар'єрній драбині, так і поза його межами для нового найму тимчасових або постійних робітників. Зважаючи на предметну сферу дослідження, кадровезабезпечення як система включає кадрове планування, найм і розвиток персоналу, щодіповідіає за безпеку.

Для підприємств торгівлі важливість кадрового планування в цій сфері обумовлена високим рівнем втрат від економічних злочинів і залежить від масштабів підприємства. Згідно з даними порталу Content Security [12], наявні у світі внутрішні та зовнішні загрози розподіляються таким чином:

- розголошення (зайва балакучість працівників) – 32%;
- несанкціонований доступ шляхом підкупу і схилення до співпраці з боку конкурентів і злочинних угруповань – 24%;
- відсутність у компанії належного нагляду і жорстких умов забезпечення конфіденційності інформації – 14%;
- традиційний обмін виробничим досвідом – 12%;
- безконтрольне використання інформаційних систем – 10%;
- наявність передумов виникнення серед персоналу конфліктних ситуацій, пов'язаних з відсутністю високої трудової дисципліни, психологічною несумісністю, випадковим підбором кадрів, слабкою роботою кадрів зі згуртування колективу – 8% (рис. 1).

Рисунок 1 - Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці підприємства

Джерело: складено автором за [12]

Французька компанія Kroll Ontrack серед десяти основних тенденцій у сфері захисту інформаційних даних називає крадіжки за сприяння інсайдерів [8]. Автор дослідження зазначає, що сьогодні прогресивні організації роблять ставку на посилення безпеки за допомогою технологій, в той час як злочинці йдуть легшим шляхом – знаходять співників серед персоналу. На жаль, українські реалітаки, щороботодавцевьзмушенийохоронятикордонине відзовнішніх атак, а від персоналу.

Отже, можна дійти висновку про превалювання людського фактору, що змушує серйозно замислитись над ретельністю підбору персоналу на підприємство. За даними дослідження Ernst&Young, рівень зафіксованого в Україні корпоративного шахрайства трохи вищий за середній у розвинених країнах (13 %), але кращий за показник країн, що розвиваються (20 %) [4].

З точки зору деяких авторів [9], безпеку підприємства можуть забезпечувати дві групи суб'єктів:

1) суб'єкти, які займаються цією діяльністю безпосередньо на підприємстві і підпорядковані його керівництву;

2) зовнішні органи та організації, які функціонують самостійно і не підпорядковуються керівництву підприємства, але при цьому їх діяльність істотно впливає на безпеку підприємства.

Беручи за основу такий підхід, на наш погляд, реалізація заходів щодо забезпечення безпеки на торговельному підприємстві можлива кількома шляхами:

1) створення власної служби безпеки (локальна служба);

2) укладання договорів на забезпечення безпеки з державними та/або недержавними органами, що надають послуги із забезпечення безпеки (інтегрована служба);

3) використання власної служби безпеки спільно з державними та/або недержавними структурами, що надають послуги із забезпечення безпеки (комбінована служба).

Для великих торговельних підприємств, з нашої точки зору, можна запропонувати планування окремої служби безпеки з наймом співробітників, залучення стороннього охоронного агентства для забезпечення зовнішньої безпеки (через крадіжки покупців) і делегування частини функцій з безпеки менеджерам (для забезпечення внутрішньої безпеки через крадіжки і помилки персоналу).

Для дрібних підприємств роздрібною торгівлі забезпечення безпеки шляхом створення служби безпеки або за допомоги послуги охоронців можуть бути економічно невиправданими (втрати від крадіжок менше витрат на охорону), тоді функції безпеки повинні бути делеговані штатним працівникам.

Служба безпеки підприємства – це окремий самостійний структурний підрозділ, що вирішує завдання забезпечення захисту життєво важливих інтересів підприємства, майна, бізнес-процесів і персоналу в умовах підвищеного рівня загроз і небезпек зовнішнього та внутрішнього середовища.

Служба безпеки підприємства створюється наказом керівника підприємства і йому безпосередньо підпорядковується. Діяльність служби безпеки підприємства здійснюється у взаємодії з іншими структурними підрозділами підприємства. Структура і штат служби безпеки визначається керівником підприємства залежно від його розміру, форми організації та структури, завдань із забезпечення безпеки, напрямів і масштабів його комерційної діяльності тощо.

Найбільш оптимальна структура служби безпеки визначається після детального аналізу функцій із забезпечення економічної безпеки, які вона повинна виконувати. Склад і функції підрозділу служби безпеки торговельного підприємства визначаються та приймаються відповідним документом «Положенням про службу безпеки підприємства». Функції та обов'язки структурних підрозділів служби безпеки, її співробітників визначаються в наказах, посадових інструкціях та іншій документації, що регламентує діяльність підрозділів і працівників підприємства.

На основі вивчення досвіду торговельних підприємств, а також міжнародної практики нами розроблено основні завдання служби безпеки торговельного підприємства, що полягають у розробленні та здійсненні відповідних заходів із забезпечення безпеки підприємства (рис. 2).

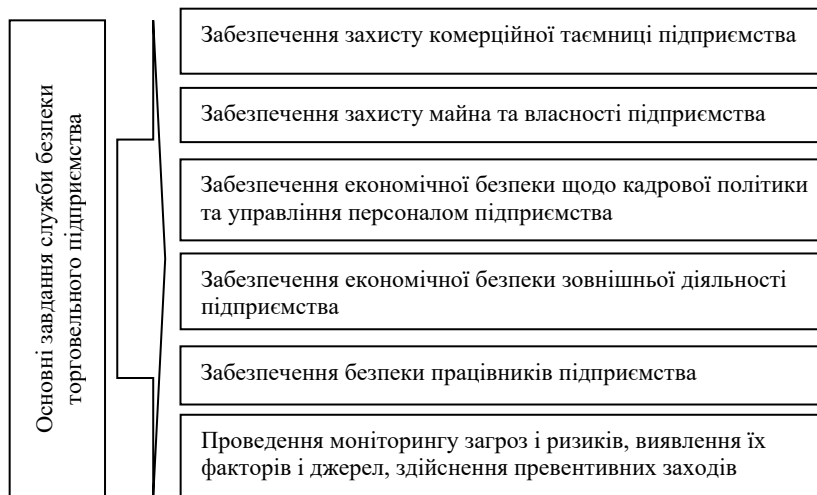

Рисунок 2 - Основні завдання служби безпеки торговельного підприємства

Джерело: узагальнено та доповнено автором на основі [6, с. 174-179]

З огляду на вище окреслені проблеми, з якими стикаються торговельні підприємства, постає завдання підвищення безпеки за рахунок формування багатовекторного механізму протидії злочинності в системі економічної безпеки.

Найбільш часто згадуваним методом підвищення безпеки запасів є технологічні ресурси (36,4 %), а на другому місці - кадрові ресурси (30,3 %). Отже, практично будь-яка роздрібна мережа потребує присутності охоронця [2;13]. На жаль, нерідко самі охоронці, які отримують гроші за нагляд та безпеку, вступають у змову з іншими співробітниками підприємства, беручи участь в розкраданні коштів і товарів. В такому випадку, найбільш оптимальним виходом буде застосування автоматизованої системи спостереження, за допомогою якої махінації в торгівлі будуть практично зведені до нуля, а ключовими перевагами її використання є такі аспекти:

- система поєднує взаємодію автоматизації і відеоспостереження, забезпечуючи дієвий інструмент для контролю за персоналом;
- оператори контролю касових операцій позбавлені можливості вступати в змову з співробітниками підприємства, гарантуючи тим самим високу ступінь надійності своєї роботи;
- власник підприємства позбавлений необхідності самому займатися технічними питаннями щодо облаштування систем відеоспостереження – це роблять фахівці, які встановлюють систему;
- відпадає необхідність тримати величезний штат працівників внутрішньої охорони (служби охорони), що тягне за собою істотну економію фінансових коштів.

Реалізація визначених вище завдань потребує їх операціоналізації і визначення конкретних заходів

щодо кадрового забезпечення економічної безпеки (КЗЕБ). Дотримуючись логіки даного дослідження та ураховуючи специфіку торговельного підприємства, нами пропонується такий перелік основних заходів:

1. Створення ефективної системи контролю (ЕСК). Усі товарно-матеріальні цінності (ТМЦ), які має

торговельне підприємство, повинні піддаватися суворому обліку на всіх етапах роботи. Це допоможе виявити втрати за допомогою неочікуваних перевірок ТМЦ, їх ревізії та інвентаризації. Проведення ревізій може здійснюватись як власними силами, так і залученням сторонніх фахівців.

2. Створення корпоративної культури підприємства (ККП). Формування атрибутів корпоративної культури сприяє підвищенню корпоративного духу єдності співробітників, виробляє почуття причетності до загальної справи, дбайливе ставлення до матеріальних цінностей підприємства, чесне ставлення до праці тощо. Систематичне оцінювання елементів корпоративної культури та проведення їх удосконалення відповідно до сучасних вимог ведення бізнесу забезпечує підприємство конкурентними перевагами та підвищує ефективність його діяльності та економічної безпеки.

3. Створення служби внутрішньої безпеки (СВБ), та/або залучення стороннього охоронного агентства (СОА) для забезпечення зовнішньої безпеки (для великих підприємств), та/або делегування частини функцій (ДФ) з безпеки менеджерам. Для середніх за розміром підприємств можливе створення відділу або сектору для забезпечення безпеки, на малих торговельних підприємствах достатньо працівника, який би відповідав за дану ділянку роботи.

4. Встановлення технічних засобів безпеки (ТЗБ). Засоби захисту можуть бути об'єктивними (огороження, блокування, запобіжні пристрої) і суб'єктивними (таблички, сигнальні пристрої, застережливі написи тощо). За допомогою цього засобу забезпечується захист майна підприємства та персоналу.

5. Встановлення охоронного відеоспостереження (ОВ). Цей метод буде дієвим на тих підприємствах, де співробітники потенційно можуть вкрасти будь-які предмети прямо з робочого місця. Наприклад, на торговельних підприємствах є проблема крадіжок товарів зі складу або у залі.

6. Забезпечення захисту комерційної таємниці підприємства (КТП) (підписання документів про нерозголошення комерційних таємниць).

7. Захист баз даних торговельного підприємства (БД) (встановлення доступу окремих співробітників до інформації, встановлення систем захисту інформації тощо).

8. Створення системи мотивації та стимулювання персоналу (СМС). Працівникам торговельного підприємства необхідно створити такі умови праці, за яких вони будуть цінувати своє робоче місце значно більше, ніж можливість отримання швидкої вигоди

Сукупність умов і факторів, які створюють небезпеку інтересам учасників соціально-трудових відносин, перешкоджають ефективному та гармонійному розвитку людських ресурсів та економічній безпеці торговельного підприємства. Тому, у статті досліджено внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці підприємства, що порушені людським чинником. На основі проведеного аналізу встановлено, що внутрішні крадіжки, магазинні крадіжки, шахрайство та організована роздрібна злочинність мають руйнівний вплив на величину прибутку торговельного підприємства, а отже й на його економічну безпеку. Запропоновані заходи щодо забезпечення економічної безпеки на торговельному підприємстві та систематизовані залежно від розміру підприємства та типами структур (локальна, інтегрована, комбінована).

Таблиця 1 - Систематизація заходів щодо забезпечення безпеки на торговельному підприємстві залежно від розміру підприємства та типами структур

Тип структури	КЗЕБ	ЕСК	ККП	СВБ	СОА	ДФ	ТЗБ	ОВ	КТП	БД	СМС	ЧС
локальна		+	+	+			+	+	+	+	+	+
інтегрована		+			+		+			+	+	
комбінована		+	+			+	+	+	+	+	+	

Джерело: авторська розробка

шляхом крадіжки. До основних умов праці можна віднести: гідну заробітну плату (не нижче галузевої), систему преміювання, систему мотивації добросовісної поведінки персоналу, мікроклімат, соціальний пакет для працівників, просування по кар'єрній драбині тощо.

9. Перевірка «чорних списків» (ЧС). Часто великі компанії практикують складання «чорних списків» співробітників, які перебували в їх штаті і мають погану репутацію, а потім обмінюються ними зі своїми партнерами і колегами.

Продовжуючи логіку дослідження, систематизуємо заходи щодо забезпечення безпеки на торговельному підприємстві залежно від розміру підприємства та типами структур, які запропоновані (табл.1).

Запропоновані заходи узгоджуються із сформульованими вище завданнями кадрового забезпечення та сприятимуть мінімізації впливу крадіжок та шахрайства на прибутковість підприємства. Таким чином, від кадрового забезпечення економічної безпеки значною мірою залежать ефективність діяльності суб'єкта господарської діяльності з протидії небезпекам і загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища.

Висновки. Проведене дослідження довело, що персонал є суб'єктом загроз із вираженою деструктивною спрямованістю щодо економічної (переважно інформаційної та майнової) безпеки торговельного підприємства. Таку ж спрямованість мають і роботодавці у трудових відносинах з найманими працівниками (персоналом) підприємства (переважно за фінансовою та соціальною безпекою).

Список літератури

1. KPMG в Україні 2019 CEOOutlook. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2019/06/global-ceo-outlook-2019.html> (дата звернення: 03.05.2020)
2. Does Your Business Need a Security Guard? 10 Signs That Point to 'Yes'. 2016. URL: <https://smallbiztrends.com/2016/12/why-hire-a-security-guard.html> (дата звернення: 03.05.2020)
3. National retail federation (NRF). Retail Safety and Security Tools. URL: <https://nrf.com/resources/retail-safety-and-security-tools> (дата звернення: 03.05.2020)
4. RichterF. *Retailers Lose Billions to Theft, Fraud and Human Error*. 2019. URL: <https://www.statista.com/chart/16609/sources-of-inventory-shrinkage-suffered-by-us-retailers/> (дата звернення: 03.05.2020)
5. За рік із магазинів роздрібної торгівлі поцупили товарів на суму понад мільярд гривень. URL: https://dt.ua/business/usushki-i-utruski-256927_.html (дата звернення: 03.05.2020)
6. Алькема В.Г., Литвін Н.М., Кириченко О.С. *Економічна безпека інноваційного підприємства*: навч. посіб. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2015. 320 с.
7. Мігус І.П., Лаптев С.М. Роль служби економічної безпеки акціонерного товариства у забезпеченні його економічної безпеки. *Економіка та держава*. 2011. № 12. С. 15-17.
8. Вареник Т. Під прицілом. *Праця і закон*. 2011. № 6(138). URL: http://hrprofi.blogspot.com/2011_06_01_archive.html (дата звернення: 03.05.2020)
9. *Економічна безпека підприємств, організацій та установ*: навч. посіб. / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. Київ : Правова єдність. 2009. 544 с.
10. Кузнецова Н.В. Методы противодействия угрозам кадровой безопасности организации. *Известия Иркутской государственной экономической академии*, 2011. №2(52). С. 53-61.
11. Швець Н.К. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або як перемогти зловживання персоналу. *Персонал*, 2006. №5. С. 70-75. URL: www.personal.in.ua/ (дата звернення: 03.05.2020)
12. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів,

одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Київ, 2018. 120 с. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=558&lang=uk (дата звернення: 03.05.2020)

13. Walker D. The role of security in providing customer service. 2013. URL: https://www.ifpo.org/wp-content/uploads/2013/08/Walker_Providing_Customer_Service.pdf (дата звернення: 03.05.2020)
14. Як боротися з крадіжками серед співробітників. На роботі? Сайт про бізнес і заробіток. URL: <https://biznesua.com.ua/yak-borotysya-z-kradizhkami-sered-spivrobitnikiv-kradizhki-na-roboti/> (дата звернення: 03.05.2020)

References (transliterated)

1. KPMG v Ukraini 2019 CEOOutlook. Retrieved from: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2019/06/global-ceo-outlook-2019.html> (accessed 3 May 2020)
2. Does Your Business Need a Security Guard? 10 Signs That Point to 'Yes' (2016). Retrieved from: <https://smallbiztrends.com/2016/12/why-hire-a-security-guard.html> (accessed 3 May 2020)
3. National retail federation (NRF). Retail Safety and Security Tools. Retrieved from: <https://nrf.com/resources/retail-safety-and-security-tools> (accessed 3 May 2020)
4. Richter F. (2019) *Retailers Lose Billions to Theft, Fraud and Human Error*. Retrieved from: <https://www.statista.com/chart/16609/sources-of-inventory-shrinkage-suffered-by-us-retailers/> (accessed 3 May 2020)
5. Za rik iz mahazyniv rozdrubnoi torhivli potsupyly tovariv na sumu ponad miliard hryven [During the year, goods worth more than a billion hryvnias were stolen from retail stores] Retrieved from: https://dt.ua/business/usushki-i-utruski-256927_.html (accessed 3 May 2020)
6. Alkema V.H., Litvin N.M., Kyrychenko O.S. (2015) *Ekonomichna bezpeka innovatsiinoho pidpriemstva* [Economic security of an innovative enterprise]: navch. posib. Kyiv : VNZ «Universytet ekonomiky ta prava «KROK». 320 s.
7. Mihus I.P., Laptiev S.M. (2011) Rol sluzhby ekonomichnoi bezpeky aktsionernoho tovarystva u zabezpechenni yoho ekonomichnoi bezpeky [The role of the economic security service of a joint-stock company in ensuring its economic security]. *Ekonomika ta derzhava*. [Economy and state] no. 12. pp. 15-17.
8. Varenyk T. (2011) Pidprytilom [Under the gun]. *Pratsia i zakon*. no. 6(138). Retrieved from: http://hrprofi.blogspot.com/2011_06_01_archive.html (accessed 3 May 2020)
9. Ortny's'kyj, V.L., Kernyts'kyj, I.S. and Zhyvko, Z.B. (2009), *Ekonomichna bezpeka pidpriemstv, orhanizatsij ta ustanov* [Economic security of enterprises, organizations and institutions], Pravovaiednist', Kyiv, Ukraine.
10. Kuznetsova N.V. (2011) Metody protivodeystviya ugrozam kadrovoy bezopasnosti organizatsii [Methods of countering threats to the organization's personnel security]. *Izvestiya Irkutskoy Gosudarstvennoy Ekonomicheskoy Akademii* [Proceedings of the Irkutsk state Academy of Economics], no. 2(52), pp.53-61.
11. Shvecz` N. (2006) Metody` vy`yavlenneyai zberezhennya kadrovoyi bezpeky`, abo yak peremogty` zlovzhy`vannya personal [Methods for detecting and maintaining personnel security, or how to defeat staff abuse]. *Personal*. [Personnel] no.5. pp. 26-27.
12. Zvit pro provedennia natsionalnoi otsinky ryzykiv u sferi zapobihannia ta protydiilehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniuteroryzmu [Report on conducting a national risk assessment in the field of prevention and counteraction to the legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorist financing] (2018). Retrieved from: [sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=558&lang=uk](https://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=558&lang=uk) [in Ukrainian].
13. Walker D. (2013). The role of security in providing customer service. Retrieved from: https://www.ifpo.org/wp-content/uploads/2013/08/Walker_Providing_Customer_Service.pdf (accessed 3 May 2020)
14. Yakborotysia z kradizhkamy sered spivrobitnykiv. Narobiti? Sait pro biznes i zarobitok [How to deal with theft among employees. At work? Website about business and earnings] (2016). Retrieved from: <https://biznesua.com.ua/yak-borotysya-z-kradizhkami-sered-spivrobitnikiv-kradizhki-na-roboti/> (accessed 3 May 2020) [in Ukrainian].

Надійшла(received) 01.06.2020

Відомості про авторів /Сведения об авторах /About the Authors

Коптєва Ганна Миколаївна (Kopteva Anna Nikolaevna, Koptieva Hanna) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-2094>; тел. (095)93-50-779, e-mail: fadeyeva.kpi@gmail.com